

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління
Кафедра психології та педагогіки

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна **Педагогіка, психологія та педагогічна майстерність у вищій школі**
Освітньо-наукова програма **Маркетинг**
Рівень вищої освіти **Третій (доктор філософії)**

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(і)	Гомонюк Олена Михайлівна
Профайл викладача	http://psy.khnu.km.ua/page2.aspx
E-mail викладача(ів)	elena_gomonyuk29@ukr.net
Контактний телефон	0677861178
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=541
Консультації	Очні: понеділок, 3-я пара, 3-406-а; он-лайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Форма семестрового контролю				
				Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, в т.ч. ІР	Курсовий проект	Курсова робота	залік	іспит	
						Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття							
О	Д	1	2	3	90	36	18		18			54			+	

Анотація навчальної дисципліни

Педагогіка, психологія та педагогічна майстерність у вищій школі розкриває сутність засад педагогіки вищої школи, що складають поняття «педагогіка» і «педагогіка вищої школи»; особливості розвитку вищої освіти в Україні; форми, методи та засоби виховної діяльності у ЗВО; сутність, завдання, зміст роботи інституту кураторів; основні види педагогічної діяльності викладача; основні види самостійної дослідницької роботи студентів і викладачів у ЗВО; вимоги до різних видів науково-дослідницьких робіт; основні функції, види і методи контролю; методику організації індивідуальної, фронтальної, групової форми роботи зі студентами; нетрадиційні методи і форми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів; вимоги до організації сучасної лекції як форми навчання; сучасні підходи до організації семінарських та практичних занять; сутність засад психології вищої школи, що складають поняття «діяльність», «пізнавальні процеси», «студент», «педагогічна діяльність», «студентський колектив», «адаптація», «дезадаптованість»; сутність засад педагогічної майстерності, що складають поняття: «педагогічна культура», «компетентність» та «професіоналізм», «педагогічна техніка», «майстерність педагогічної взаємодії» через призму психологічних закономірностей розвитку особистості. Дисципліна займає провідне місце у підготовці фахівців освітнього рівня РНд за освітньо-науковою програмою підготовки доктора філософії зі спеціальності 075 «Маркетинг».

При викладанні дисципліни використовуються словесні (розповідь, бесіда, пояснення з елементами проблемності); практичні (індивідуальні навчально-дослідні роботи); наочні (ілюстрування навчального матеріалу, тематичних карток, опорних конспектів лекцій).

Пререквізити – філософія науки, ІТ в наукових дослідженнях, управління науковими проектами.

Кореквізити – іноземна мова; іншомовна комунікація; асистентська педагогічна практика.

Результати навчання. Здобувач вищої освіти, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен **володіти** здатністю здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті; вміло **використовувати** педагогічну техніку, елементи театральної педагогіки і ораторського мистецтва. раціонально **планувати** діяльність, визначати її завдання, **створювати** умови для діяльності; реалізовувати можливості самоуправління, самовиховання (виробити вміння і навички управління власним психічним станом, мовою, **оволодіти** засобами вербального та невербального педагогічного впливу, **оволодіти** риторичними навичками, методами підготовки до виступу), **використовувати** різноманітні методи, прийоми словесного впливу і невербального спілкування (жестикуляцію, міміку, поставу тощо); вільно **презентувати та обговорювати** з фахівцями і нефахівцями результати досліджень; **аналізувати** конфлікти і вибирати ефективні шляхи їх розв'язання; **представляти** результати самостійних оригінальних наукових досліджень, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення з дотриманням належної академічної доброчесності, а також **демонструвати** володіння методологією викладання професійно-орієнтованих дисциплін і **нести** відповідальність за навчання інших.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ І КАЛЕНДАР ЙОГО ВИКОНАННЯ

Номер тижня	Тема лекції*	Тема практичного заняття*	Самостійна робота		
			Зміст	год.	література
1	Діяльність та пізнавальні процеси. Пізнання як діяльність		Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Написати есе на тему: «Роль мотивації в навчально-професійній діяльності».	3	4;5;6
2		Діяльність та пізнавальні процеси. Пізнання як діяльність	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Підготувати повідомлення на тему: «Причини неуспішності студентів та шляхів їх усунення».	3	4;5;6
3	Студент як суб'єкт педагогічної діяльності		Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Обговорення проблеми: «Типологічні особливості сучасних студентів».	3	4;5;6
4		Студент як суб'єкт педагогічної діяльності	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Обговорення проблеми: «Спілкування як показник соціально-психологічної адаптації студентів» Підготувати есе на тему: «Види адаптації та дезадаптованості студентів».	3	4;5;6
5	Види адаптації та дезадаптованості студентів		Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Прорецензувати статтю І.М.Богданової «Соціально-педагогічні аспекти оновлення професійної підготовки майбутніх вчителів» (Практична психологія та соціальна робота. - 1998. - №3).	3	4;5;6
6		Види адаптації та дезадаптованості студентів	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Підготовка до поточного контролю матеріалу.	3	4;5;6
7	Педагогіка вищої школи як наука		Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Розкрити особливості організації і проведення лекційного заняття	3	1;2;4;6
8		Педагогіка вищої школи як наука	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Визначити особливості проведення	3	1;2;4;6

			семінарського, практичного, лабораторного заняття Підготувати лекційне, семінарське, практичне, лабораторне заняття (за вибором студента)		
9	Основи дидактики вищої школи		Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Обґрунтування методів організації самостійної роботи студентів	3	1;2;4;6
10		Основи дидактики вищої школи	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Розкриття форм організації самостійної роботи студентів Підготувати есе на тему: «Форми і методи організації самостійної роботи студентів»	3	1;2;4;6
11	Сутність педагогічної діяльності та майстерності вчителя		Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Виписати із праць Я.А.Коменського, К.Д.Ушинського, В.О.Сухомлинського міркування про педагогічну майстерність вчителя, про місце і роль педагога в суспільстві, його якості, вміння.	3	3;5; 7.
12		Сутність педагогічної діяльності та майстерності вчителя	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Проаналізувати вплив особистості викладача на становлення вас як особистості. Викласти свої думки у творчій роботі на одну із запланованих тем: «Викладач у моєму житті», «Мій ідеал викладача», «Я і моя професія», «Професійний портрет сучасного викладача».	3	3;5; 7.
13	Педагогічна техніка		Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Ознайомитися з описом роботи педагогів у запропонованій літературі (одна книжка на вибір здобувачів): Всё начинается с учителя. – М.: Просвещение, 1983. («Словесник Селиханович», «Преподаватель словесности», «Фотография, на которой меня нет», «Классный», «Добрые зёрна», «Савва Ильич».	3	3;5; 7.
14		Педагогічна техніка	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Ознайомитися з описом роботи педагогів у запропонованій літературі (одна книжка на вибір здобувачів): 1). Соловейчик С. Час ученичества. –М.: Дет. лит., 1986 (розд. про Сковороду, с. 26-32; розд. 12 про К.Д.Ушинського, с. 109-120; розд. 19 про А.С.Макаренка, с. 181-197; розд. 20 про В.О.Сухомлинського, с. 197-210); 2). Львова Ю.Л. Педагогические этюды. – М.: Просвещение, 1990; 3). Амонашвили Ш.А. Здравствуйте, дети! – М., 1983. 4). Большой педсовет. – М.: Мол. гвардия, 1986.	3	3;5; 7.

15	Основи техніки мовлення. Дикція. Голос.		Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Проаналізувати ситуації «Заспокоєння Іліко» (Ш.Амонашвілі) і «Таранець» (А.Макаренко) за питаннями вправ 4,5. Вибрати з «Педагогічної поеми» А.Макаренка ситуацію, яка, на Ваш погляд, найбільше виявила педагогічну майстерність видатного вихователя.	3	3:5; 7.
16		Основи техніки мовлення. Дикція. Голос.	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Підготовка до поточного контролю матеріалу. Сформулювати власне педагогічне кредо (символ віри, переконання), використовуючи такий зачин: «Для мене як педагога найголовнішим буде...». Занотувати його.	3	3:5; 7.
17	Майстерність педагогічного спілкування		Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Підготовка до поточного контролю матеріалу. Вибрати тему для власної педагогічної розповіді, письмово визначити її над завдання, структуру.	3	3:5; 7.
18		Майстерність педагогічного спілкування	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Підготуватися до публічного захисту творчого задуму педагогічної розповіді.	5	3:5; 7.
Разом за семестр: 54					

Примітка: Лекції і практичні заняття проводяться раз у два тижні – дві години.

Політика дисципліни.

Організація освітнього процесу в Університеті відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття.

Здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни можуть користуватись власними пристроями (ноутбуками, планшетами, смартфонами). Власними пристроями можна користуватися як для роботи в системі Moodle, так і для доступу до зовнішніх інформаційних ресурсів, які необхідні для виконання практичних занять.

Під час практичних занять недопустимі порушення правил академічної доброчесності. У разі наявності плагіату (спроба представити до захисту презентацію іншого варіанту) здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати презентацію згідно із його варіантом. Набуті особою знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до Положення про порядок перезарахування результатів навчання у ХНУ (<http://khnu.km.ua/root/files/01/06/03/006.pdf>).

Критерії оцінювання результатів навчання.

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за **чотирибальною** шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих **позитивно** з врахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих її видів робіт. Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування здобувачів; знання теоретичного матеріалу з теми; вміння здобувача обґрунтувати прийняті конструктивні рішення; своєчасний захист практичної роботи.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти *денної* форми навчання за ваговими коефіцієнтами:

Аудиторна робота		Контрольні заходи									Самостійна робота	Семестровий контроль (залік)
Поточний контроль Захист практичних робіт		Тестовий контроль										
Обговорення теоретичного матеріалу (УО)		(ТК)									Реферат	За рейтингом
Т. 1-6	Т. 7-9	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
0,3		0,4									0,3	

Умовні позначення: Т – тема дисципліни; ВК – ваговий коефіцієнт.

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного здобувача складається з двадцяти п'яти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати здобувач, складає 25. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою. Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється здобувачу:

Сума балів за тестове завдання	1–13	14–16	17–22	23–25
Оцінка	2	3	4	5

На тестування відводиться 25 хвилин. Правильні відповіді здобувач записує у талоні відповідей. Здобувач може також пройти тестування і в он-лайн режимі у модульному середовищі для навчання MOODLE. При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю. Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС:

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	Зараховано	<i>Відмінно</i> – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		<i>Добре</i> – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		<i>Добре</i> – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		<i>Задовільно</i> – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		<i>Задовільно</i> – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	<i>Незадовільно</i> – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		<i>Незадовільно</i> – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав здобувач з дисципліни, знаходиться в межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за вітчизняною шкалою ставиться «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній здобувачем кількості балів відповідно до таблиці Співвідношення.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. Студент як суб'єкт власної навчально-професійної діяльності. Роль мотивації в навчально-професійній діяльності.
2. Пізнавальні процеси як механізми психічного відображення.
3. Організація самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів.
4. Розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців.
5. Психологічні передумови і показники успішності студентів у навчально-професійній діяльності.
6. Причини неуспішності студентів та шляхи їх усунення.
7. Психологічна характеристика студентства як періоду пізньої юності або ранньої дорослості.
8. Суперечливості та кризи студентського віку.
9. Вищий навчальний заклад – один із провідних чинників соціалізації особистості студента як фахівця.
10. Психологія студентської групи.
11. Роль та функції куратора академічної студентської групи.
12. Психологічні особливості студентського самоврядування.
13. Адаптація студента до навчання у вищій школі.
14. Види адаптації студента до навчання у вищій школі та умови її ефективності.
15. Типологічні особливості сучасних студентів.
16. Спілкування як показник соціально-психологічної адаптації студентів
17. Характеристика основних категорій педагогіки вищої школи.
18. Вища школа як педагогічна система.
19. Поняття про дидактику вищої школи. Основні категорії дидактики.
20. Закономірності та принципи процесу навчання у вищому навчальному закладі.
21. Зміст освіти як проблема дидактики вищої школи.
22. Методи та форми організації навчального процесу у вищій школі.

23. Особливості організації і проведення лекційного заняття
24. Особливості проведення семінарського, практичного, лабораторного заняття
25. Методи організації самостійної роботи студентів
26. Форми організації самостійної роботи студентів
27. Мета і завдання виховання у вищому навчальному педагогічному закладі.
28. Основні напрями виховання студентів у процесі навчання та позанавчальній діяльності.
29. Виховна робота в академічній групі.
30. Форми позааудиторної роботи з студентами.
31. Поняття про дидактику вищої школи.
32. Матеріально-технічне та інформаційне забезпечення умов для самостійної роботи студентів
33. Основні категорії дидактики.
34. Самостійна робота як пізнавально-практична діяльність студентів
35. Закономірності та принципи процесу навчання у вищому навчальному закладі.
36. Інформаційні технології у практиці вищого навчального закладі
37. Зміст освіти як проблема дидактики вищої школи.
38. Підготовка студента до практичного, семінарського заняття
39. Лекція як провідна форма навчання у вищому навчальному закладі
40. Реферат - вид індивідуального завдання
41. Самостійна робота як пізнавально-практична діяльність
42. Технології модульного навчання
43. Методи організації самостійної роботи студентів
44. Особливості проведення семінарських занять
45. Особливості проведення групових консультацій.
46. Форми організації самостійної роботи студентів
47. Види завдань для самостійної роботи
48. Лекція як провідна форма навчання у вищому навчальному закладі
49. Поняття про дидактику вищої школи.
50. Матеріально-технічне та інформаційне забезпечення умов для самостійної роботи студентів
51. Основні категорії дидактики.
52. Самостійна робота як пізнавально-практична діяльність студентів
53. Закономірності та принципи процесу навчання у вищому навчальному закладі.
54. Інформаційні технології у практиці вищого навчального закладі
55. Зміст освіти як проблема дидактики вищої школи.
56. Підготовка студента до практичного, семінарського заняття
57. Лекція як провідна форма навчання у вищому навчальному закладі
58. Реферат - вид індивідуального завдання
59. Самостійна робота як пізнавально-практична діяльність студентів
60. Поняття педагогічної діяльності, її структура.
61. Поняття педагогічної майстерності. Елементи педагогічної майстерності.
62. Педагогічна ситуація і педагогічна задача.
63. Самовиховання викладача.
64. Поняття педагогічної техніки.
65. Внутрішня педагогічна техніка. Зовнішня педагогічна техніка.
66. Мовлення викладача як засіб педагогічної праці.
67. Мовлення і комунікативна поведінка викладача.
68. Функції мовлення викладача у взаємодії зі студентами.
69. Умови ефективності професійного мовлення викладача.
70. Шляхи вдосконалення мовлення викладача.
71. Психолого-педагогічні умови майстерної взаємодії у педагогічному спілкуванні.
72. Поняття педагогічного спілкування, його особливості, функції, види.
73. Педагогічне спілкування як діалог.
74. Контакт у педагогічному діалозі.
75. Структура педагогічного спілкування.
76. Стилі педагогічного спілкування.
77. Педагогічна майстерність як мистецька дія в театрі.
78. Особливості образного мислення.
79. Педагогічна та акторська дія.
80. Психолого-педагогічні умови майстерної взаємодії в педагогічному спілкуванні.
81. Особистість викладача як інструмент впливу в педагогічній взаємодії.
82. Способи комунікативного впливу: переконування і навіювання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури / С. С. Вітвицька. - Київ, 2003.-316 с, 2005. – 486 с.

2. Педагогіка вищої школи : Навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А.В. Семенова, та ін.; За ред. З.Н. Курлянд. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2005. – 399 с.
3. Педагогічна майстерність: Підручник/ І.А.Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос, О.Г.Мирошник.- 2-е вид., доп і перероб.- К.: Вища шк., 2004.- 422 с.
4. Слєпкань З. І.Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч. посіб. / Слєпкань З.І. – К. :Вища школа, 2005. – 239 с.
5. Гомонюк О.М. Формування професійно-педагогічної культури майбутніх соціальних педагогів : [Монографія] / О. М. Гомонюк. – Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер», 2011. – 399 с.
6. Педагогіка і психологія вищої школи : методичні вказівки до вивчення дисципліни для студентів спеціальності “Психологія” / О. М. Гомонюк. – Хмельницький : ХНУ, 2017. – 67 с.
7. Гомонюк О.М., Комар Т.В. Педагогічна майстерність, 2019 р. Методичні рекомендації до курсу для здобувачів ОС Доктор філософії

Допоміжна

1. Буряк В. Викладач університету: вимоги до особистісних і професійних рис : Творчий викладач. Педагогічна майстерність. Культура мислення, почуттів, поведінки, педагогічного спілкування, самоосвіти викладача// Вища школа. 2010. № 3-4. С. 11-35. Бібліогр.: 15 назв.
2. Лаврінєнко О.А. Творчий розвиток і опанування педагогічної майстерності в Україні (1917 - 1919)/ О.А.Лаврінєнко// Теорія і практика управління соціальними системами : філософія, психологія, педагогіка, соціологія.- 2010.- № 4.- С. 101-110.- Бібліогр.: 15 назв.
3. Розвиток педагогічної майстерності викладача вищого навчального закладу непедагогічного профілю в умовах інформаційно-технологічного суспільства: монографія / І.А.Зязюн, О.А.Лаврінєнко, М.М.Солдатенко, В.В.Пилипчук. - К.: Педагогічна думка, 2012.- 390 с.- Дар Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України.

Розробник

д.пед.н., професор Гомонюк О.М.

Погоджено
Гарант ОП

д.е.н., професор Ковальчук С.В.

Зав. каф. маркетингу
і торговельного підприємництва

д.е.н., професор Ковальчук С.В.